МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

ISSN 3083-6557 print

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Гуманітарні та соціальні науки: сучасні тренди й виклики

Випуск 2 (49), 2025

Київ
2025

Оксана МЕЛЬНИК
Особливості жанрової системи та дизайн-макетів сучасних українських ("Elle" і "Marie Claire") та американських ("Cosmopolitan" і "The Daily Front Row") жіночих журналів *135*

Валерія НІЦЕВИЧ
Концепція та дизайн-макет жіночого журналу про моду "RHYTHM" *142*

Анна ПАНЮШЕВА
Специфіка висвітлення проблеми безпритульності тварин у сучасних зарубіжних журналах ("AWI Quarterly" та "Animal Welfare") *148*

Діана САДУЛЛАЄВА
Сучасні українські ("Краєзнавство", "Локальна історія") та зарубіжні ("Kultura wsi", "Osorya") краєзнавчі журнали: порівняльний аспект *152*

Євгеній СІРИЙ
Сучасний спектр інтернет-медіа культурної проблематики *158*

Міхаіл СУТКОВИЙ
Вплив журналістики на суспільство: філософське осмислення користі та шкоди *162*

Ганна ХОЛОД
Специфіка ігрових елементів у друкованому журналі "TOTAL FILM" за 2005 рік *168*

Олександр ХОЛОД
Роль журналістики Китайської Народної Республіки в збереженні культурної ідентичності та політичного контролю *172*

ПСИХОЛОГІЯ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНИХ ЗМІН: НОВІ ПІДХОДИ Й МЕТОДИ

Вікторія КАРЦЕВА
Несвідомі психологічні механізми та свідомі стратегії збереження психічної цілісності особистості в умовах соціальних та життєвих змін *179*

Яна ОЧЕРЕТЯНА
Психологічна безпека студентської молоді в умовах цифрової трансформації *184*

Кіра РУДЕНКО
Особливості формування посттравматичного зростання особистості в умовах тривалої військової агресії *190*

СОЦІАЛЬНІ НАУКИ В МЕДИЧНІЙ ПРАКТИЦІ: ПСИХОЛОГІЯ ТА КОМУНІКАЦІЯ В СТОМАТОЛОГІЇ

Юлія ЯКИМЕЦЬ
Соціальні науки в медичній практиці: психологія та комунікація в стоматології *194*

Яна ОЧЕРЕТЯНА
здобувачка вищої освіти 4 курсу МАУП за спеціальністю "Журналістика"

Науковий керівник:
***Олександр ХОЛОД**, доктор філологічних наук,*
професор кафедри політології та журналістики МАУП

ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Вступ

Проблема дослідження. Інформація є важливим компонентом змін у сучасному суспільстві. Інформаційні технології є вирішальним фактором формування та розвитку суспільства XXI століття. Вплив цифрових технологій є революційним, впливаючи на спосіб життя та якість життя людей, їхню роботу, сімейні стосунки та взаємодію між урядом та громадянським суспільством. Хоча ці зміни мають численні позитивні наслідки, вони також мають негативні. Нові технології впроваджуються швидше, ніж очікувалося. З одного боку, вони пропонують нові можливості для індивідуального розвитку з іншого, вони створюють умови для маніпуляцій. З'явилися такі поняття, як "інтернет-залежність", "комп'ютерна злочинність", "психологічний кібертероризм", "кібербулінг" та "цифрові діти вулиці". Швидка зміна становища та ролі людей у виробництві призводить до трансформацій на ринку праці, внаслідок чого деякі професії зникають та замінюються спеціалізованими галузями майбутнього.

Актуальність вивчення декларованої проблеми. Питання психологічної безпеки стосуються кожної людини та викликають низку філософських, правових, політичних, соціологічних, психологічних та інших специфічних питань. Аналіз сучасної літератури з різних аспектів дослідження психологічної безпеки свідчить про те, що безпека є складною, міждисциплінарною галуззю знань, і роль психології полягає не лише у формулюванні універсального визначення, а й у розвитку загального розуміння та системи знань про це явище на філософському, теоретичному та методологічному рівнях.

Глобальні трансформації щороку призводять до появи безлічі нових професій, тим самим змінюючи вимоги до умов праці. Водночас процеси автоматизації та цифровізації супроводжуються зникненням певних професій. З'являються професії, що потребують застосування технічних навичок, такі як інженер систем життєзабезпечення, інженер аерокосмічної галузі, інженер композитних систем, інженер гірничих систем, інженер робототехнічних систем, інженер композитних матеріалів та інші.

У результаті, знання, необхідні для опанування нових професій, значно зростають, а роботодавці все частіше підвищують та оновлюють свої вимоги до випускників вищих навчальних закладів. Це зрештою вимагає регулярного вдосконалення освітнього процесу з урахуванням можливостей, які пропонують цифрові технології, такі як методи штучного інтелекту. Крім того, в умовах пандемії, воєнного стану та подальшого часткового переходу на дистанційне навчання питання забезпечення психологічної безпеки в цифровому освітньому середовищі набуло ще більшої важливості та актуальності.

Мета дослідження полягає у здійсненні теоретичного аналізу психологічної безпеки студентської молоді в умовах цифрової трансформації.

Методи й методики дослідження

Способи дослідження підпорядковано визначеним меті дослідження. Дослідження напрямків психологічної безпеки студентської молоді в умовах цифрової трансформації відбувалося за допомогою методу аналізу, синтезу, індукції, дедукції, абстрагування, системно-структурного та узагальнення.

Результати дослідження

Проблема "психологічної безпеки" виникає з нових умов, які суспільство пережило в останні десятиліття. Нова етика, відкритість суспільства XXI століття, розширення та інтенсифікація соціальних взаємодій формують людське середовище, яке постійно різко та швидко змінюється, вимагаючи усвідомлення цих постійних змін. Слід сказати, що сучасна людина живе не просто в середовищі, а в "трансформаційному середовищі" [2, с. 83].

Суперечність між необхідністю створення умов для професійного розвитку, зокрема розвитку особистості студентів, та браком інформації щодо способів створення та підтримки психологічної безпеки в сучасних умовах ставить перед нами завдання дослідження їхньої безпеки під час професійної підготовки в контексті психологічної безпеки з використанням технологій дистанційного навчання. Хоча ця сфера достатньо досліджена, стан психологічної безпеки учасників освітнього процесу в контексті технологій дистанційного навчання залишається недостатньо дослідженим.

Освітня установа будь-якого рівня, як соціальний інститут суспільства, є суб'єктами безпеки і повинні будувати свою власну систему безпеки як через освіту, так і через вирішення завдань технічного розвитку. Це має на увазі необхідність моніторингу та аналізу ситуації з психологічною безпекою навчального закладу і кожного студента, а також визначення методів її забезпечення.

Перш ніж обговорювати загрози психологічній безпеці студентської молоді в епоху цифрових технологій, необхідно визначити що таке психологічна безпека.

Психологічна безпека — це стан психологічної захищеності, а також здатність людини і середовища відбивати несприятливі зовнішні та внутрішні впливи. Це стан суспільної свідомості, у якому суспільство в цілому і кож-

на окрема особистість сприймають існуюче життя як адекватне й надійне, оскільки воно створює реальні можливості для задоволення природних і соціальних потреб громадян сьогодні й дає їм впевненість у майбутньому [4].

Психологічна безпека особистості — це стан безпеки особистості, який впливає на її цілісність. як активний соціальний суб'єкт і забезпечує можливість розвитку в контексті інформаційної взаємодії з навколишнім середовищем.

Цифрове середовище в умовах сьогодення є важливим фактором соціалізації, соціально-комунікативним простором, в якому відбувається самоідентифікація та самоздійснення особистості [6, с. 258].

Цифрову епоху зазвичай називають епохою, що характеризується значним впливом цифрових технологій на функціонування суспільства, тобто на наш час. Психологічна безпека в епоху цифрових технологій визначається як стан захисту психіки людини від деструктивних інформаційних впливів (впровадження деструктивної інформації в свідомість і (або) підсвідомість людини, що приводить до неадекватного сприйняття реальності) і є складовою частиною інформаційної безпеки.

Для формування психічно здорової особистості, гармонійного розвитку її інтелектуальних, духовних, моральних і естетичних здібностей найважливішою умовою освітнього середовища є створення необхідних умов і можливостей. Збереження розвивається характеру є найважливішою умовою формування освітнього середовища. Цьому сприяє психологічна безпека освітнього середовища, а також стан психологічної безпеки серед студентів. Параметр психологічної безпеки є важливою складовою формування, розвитку і збереження особистості, тому тенденція до розвитку особистості виникає тільки тоді, коли потреба в безпеці задоволена. Сучасні визначили два фундаментальних аспекти психологічних характеристик навколишнього середовища і приписали їм безпеку соціального середовища як середовища діяльності людини і безпеку її поведінки.

Таким чином, концепція психологічної безпеки освітнього середовища служить основною теоретичною концепцією даної роботи і інтерпретується як стан навколишнього середовища, вільний від проявів психологічного насильства у взаємодії, що сприяє задоволенню потреб в особистому і довірчому спілкуванні, формує значимість навколишнього середовища і тим самим впливає на психічне здоров'я людей.

Вищі навчальні заклади організовують власну систему психологічної безпеки в процесі навчання, тобто створюють сприятливі умови для виховання, навчання, особистісного зростання та професійного розвитку студентів. Відповідно, ключовими вимогами психологічної безпеки освітнього середовища університету є запобігання психологічній агресії в процесі взаємодії між учасниками освітнього процесу, встановлення між ними довірчих відносин і зміцнення психічного здоров'я викладачів і студентів.

Психологічна безпека освітнього середовища поєднує в собі ряд наступних факторів [3, с. 51]:

- низький рівень психологічного насильства;
- переважання діалогічної спрямованості тим спілкування;
- позитивне ставлення всіх учасників до основних параметрів освітнього середовища;
- переважання гуманістичних цінностей серед суб'єктів освітнього середовища;
- висока задоволеність освітою.

У рамках нашого дослідження важливим аспектом є розуміння того, що таке суб'єктивне благополуччя людини і як воно впливає на психологічну безпеку Суб'єктивне благополуччя важливо для настрою людини. Воно позитивно впливає на психічний стан, успішність, продуктивність, ефективність взаємодії і активність особистості. Структура суб'єктивного благополуччя складається з п'яти компонентів: соціального, матеріального, духовного, фізичного та психологічного.

Соціальна складова. Суб'єктивне благополуччя включає соціалізацію, яка формує цінності та ставлення людини. Він відображає задоволеність статусом в суспільстві, пов'язаний з соціальною залежністю, особистісними особливостями, емоційним фоном, задоволенням від роботи і комфортом життя в суспільстві.

Матеріальна складова суб'єктивного благополуччя пов'язана з задоволеністю житлом, харчуванням і відпочинком. Прагнення до матеріального благополуччя залежить від особистих якостей і уявлень, які впливають на якість життя.

Духовною складовою суб'єктивного благополуччя є духовне задоволення та участь у релігії, при цьому Психологічне благополуччя пов'язане з любов'ю до себе та оточуючих, а фізичне благополуччя — зі здоров'ям.

Фізичний компонент пов'язаний з благополуччям, здоров'ям і фізичною активністю, включаючи фізичну активність, раціональне харчування, безпеку і збалансованість розумової і фізичної праці.

Психологічна складова благополуччя пов'язана з гармонією особистості, її розвитком і цілями. У психології суб'єктивне і Психологічне благополуччя трактуються по-різному: одні автори вважають одне частиною іншого, інші – синонімічними поняттями. У суб'єктивному благополуччі розрізняють когнітивний (сприйняття життя) і емоційний (ставлення до життя) компоненти [5, с. 103].

Дитина цифрової епохи отримує інформацію, з одного боку, від вчителів, батьків і психологів, з іншого ця інформація надається на основі її сприйняття. Інший потік — це зовнішнє інформаційне середовище: Інтернет, ЗМІ, Інтернет-спільноти звідки надходить інформація в "сирому" вигляді і як вона обробляється, залежить від здібностей її батьків, вчителів, держави, загрози в потоці інформації, навички психологічної самооборони і особливостями її особистого інформаційного середовища.

Отже, благополуччя людини складається з різних аспектів її життя, що знаходить відображення в описаних компонентах суб'єктивного благопо-

луччя. Психологічна безпека забезпечує основу для реалізації компонентів суб'єктивного благополуччя, таких як соціальні, матеріальні, релігійні, фізичні та психологічні компоненти. Психологічна безпека також створює умови для гармонійного розвитку і самореалізації особистості, підвищує стресостійкість і сприяє задоволеності життям.

Сьогодні українці переживають колективну психічну травму, безпрецедентну за масштабами та наслідками, зокрема й для психічного здоров'я нації. Травматичний досвід співжиття обумовлюється рядом чинників, серед яких: постійна загроза життю, горе й втрати, значна тривалість екстремальної ситуації, масштабні руйнування, сцени насильства, необхідність миритись із правилами та обмеженнями військового часу, посилення факторів фінансового ризику, тривале перебуванням в ізоляції й стресових умовах, звуження соціальних можливостей, зменшення ефективності та доступності соціального піклування й також значне погіршенням якості життя в цілому [1, с. 16].

Оскільки дистанційне навчання є невід'ємною частиною сучасної освіти, відсутність можливого збитку для емоційного та психологічного стану учасників освітнього середовища відіграє важливу роль у впровадженні цифрових технологій.

Дистанційне навчання негативно впливає на психологічну безпеку студентів і створює відчуття більшої вразливості при спілкуванні з педагогами, що призводить до інтенсивного використання захисних заходів і в той же час знижує потенціал розвитку освітнього середовища. Студенти почуваються невпевнено через непередбачуваність методів оцінювання та відгуків педагогів, що посилює їхній страх перед невдачею. Іншими словами, однією з ключових завдань є розробка ефективних і керованих каналів комунікації між викладачами та студентами, а також встановлення чітких правил і норм спілкування в рамках дистанційного навчання.

Крім того, що дистанційне навчання знижує психологічну безпеку студентів, воно також підвищує сприйнятливість і призводить до більш широкого використання захисних реакцій, що знижує потенціал розвитку освітнього середовища. Студенти відчувають невпевненість і тривогу через непередбачувані методи оцінки та зворотного зв'язку.

Висновки

Забезпечення інформаційної безпеки — це значною мірою психолого-педагогічне питання. Сучасна освіта має завдання підготувати інтелектуальну та духовну системи кожного учасника освітнього процесу до саморозвитку та самовдосконалення відповідно до його інформаційних потреб та пізнавальних інтересів, враховуючи умови та вимоги навколишнього середовища. Студентська молодь є першою лінією захисту від інформаційного забруднення, загроз та ризиків цифрової епохи. Тому професійна підготовка педагогів з інформаційно-психологічної безпеки є важливою для забезпечення психічного здоров'я та соціокультурного розвитку майбутнього покоління, зрештою, національної безпеки та духовного розвитку України.

Теоретичний аналіз ролі психологічної безпеки в освітньому середовищі університету показав важливість створення умов, які дозволяють студентам не лише отримувати освіту, а й розвиватися в психологічно безпечному середовищі. Це особливо важливо в контексті цифрової трансформації суспільства. Психологічна безпека сприяє задоволенню базових потреб у спілкуванні та прийнятті, які також є важливими для гармонійного особистісного розвитку. Виклики сучасного суспільства вимагають зміни підходів до забезпечення психологічної безпеки учасників освітнього процесу.

Майбутні дослідження можуть зосередитися на вивченні культурних та соціальних факторів, що сприяють психологічній безпеці в контексті цифрової трансформації освіти та суспільства в цілому. Більш детальне дослідження взаємозв'язку між психологічною безпекою та факторами освітнього середовища видається можливим та актуальним.

Джерела

1. *Алещенко, В. І.* (2025). Інформаційно-психологічна безпека особистості в умовах воєнних дій. В. І. Алещенко, О. Ф. Хміляр. *Вісник Національного університету оборони України*, 1, 16–25. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnaou_2025_1_4
2. Особистісне зростання в умовах трансформації сучасного суспільства: монографія / ред. колегія: Т. В. Коломієць, Т. Ю. Кулаковський, Г. В. Пирог; за наук. ред. проф. Л. П. Журавльової. Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2020. 308 с.
3. *Москалець, В. П.* (2020). Психологія особистості. Київ: Видавництво Ліра-К. https://lira-k.com.ua/preview/12676.pdf?srsltid=AfmBOorQ300lySkt4PcPIpilmX7N1k8S_BBXFJlsMdbqjWS7eUKdejoW&srsltid=AfmBOopZ-sepyqpnKIyKKv3v4tTIJb3Gq4P9NFvHkeFawSwiQNdhLJhp
4. Мукачівський державний університет (2022). Психологічна безпека та психологічна стійкість в умовах інформаційного впливу. https://msu.edu.ua/ps/psixologichna-bezpeka-ta-psixologichna-stijkist-v-umovax-informacijnogo-vplivu/
5. *Савелюк, Н.* (2020). Психологічна безпека особистості: етнокультурні та ґендерні аспекти. Сучасні стратегії ґендерної освіти в умовах євроінтеграції: зб. матеріалів Міжнародної наук.-практ. конф., 103–105. http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/17417/1/45_Nataliia_SAVELYuK.pdf
6. *Яблонський А. І., Рогальська-Яблонська І. П., Мельник Н. І.* (2024). Психологічна безпека процесу соціалізації особистості у цифровому освітньому середовищі, *Габітус*, 66, 255–259. http://habitus.od.ua/journals/2024/66-2024/44.pdf